

ISET

International School of Economics at TSU
Policy Institute

აგვისტო
2023

ელექტოენერჯის
ბაზრის მიმოხილვა

ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტი სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების პოლიტიკის კვლევითი ცენტრი

აკტორები:

ერეკლე შუბითიძე
უფროსი მკვლევარი

✉ erekle.shubitidze@iset.ge

მნიშვნელოვანი ინფორმაცია

- 2023 წლის აგვისტოში ელექტროენერჯის გამომუშავება წლიურად 4%-ით გაიზარდა, ხოლო თვიური მაჩვენებელი 5%-ით შემცირდა.
- ელექტროენერჯის მოხმარება წლიურად 1%-ით, ხოლო თვიური მაჩვენებელი - 10%-ით გაიზარდა.
- გამომუშავებამ მოხმარებას 250 მლნ კილოვატსაათით გადააჭარბა, რაც 2023 წლის აგვისტოსთვის სრული წარმოების 17% და მოხმარების 21%-ია.
- აგვისტოში იმპორტი არ განხორციელებულა.
- აგვისტოში განხორციელდა 196 მილიონი კილოვატსაათის ექსპორტი.
- მთავარი საექსპორტო პარტნიორი თურქეთი იყო.
- ექსპორტის ფასი 7.00 ცენტი, ან 18.36 თეთრი იყო ერთ კილოვატსაათზე.
- 2023 წლის აგვისტოში საქართველოს ელექტროენერჯის წარმოების ბაზრის HHI ინდექსი მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარს ზემოთ შენარჩუნდა და ინდექსის მნიშვნელობა 5,696-ს გაუტოლდა.
- საქართველოს ელექტროენერჯის მოხმარების ბაზრის HHI მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარს ქვემოთ დარჩა. 2023 წლის აგვისტოში ინდექსის მნიშვნელობამ 2,345 შეადგინა.

შემოკლებები

მლნ	მილიონი
კვტსთ	კილოვატსაათი
ჰენი	ჰიდროელექტროსადგური
თენი	თბოელექტროსადგური
HHI	ჰირშმან-ჰერფინდალის ინდექსი
თელმიკო	თბილისის ელექტროენერჯის კომპანია
ვკ ჯორჯია	ვკ ჯორჯია მინოდებისთვის

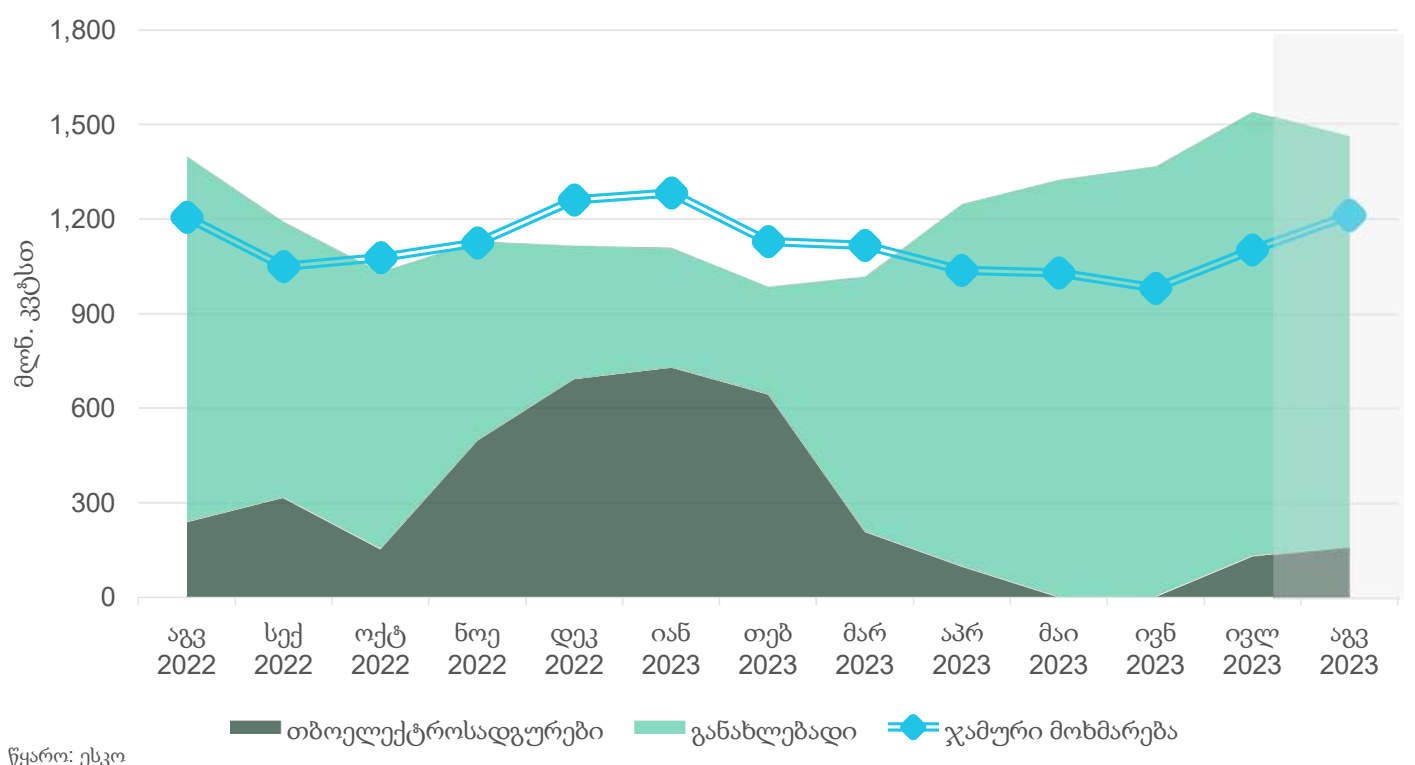
წარმოება – მოხმარება – ვაჭრობა

2023 წლის აგვისტოში საქართველოს ელექტროსადგურებმა ჯამში 1,463 მილიონი კილოვატსაათი ელექტროენერჯია გამოიმუშავა (დიაგრამა 1). აღნიშნული მაჩვენებელი, წინა წელთან შედარებით, სრული წარმოების 4%-იან ზრდას წარმოადგენს (2022 წლის აგვისტოში სრული წარმოება 1,401 მილიონი კილოვატსაათი იყო). წარმოების წლიური ზრდა ჰიდროელექტროსადგურების (+12%) გამომუშავების ზრდამ განაპირობა, მაშინ როცა ქარის ელექტროსადგურების (-29%) და თბოელექტროსადგურების (-32) გამომუშავება შემცირდა.

თვიურ ჭრილში, წარმოება, დაახლოებით, 5%-ით შემცირდა (2023 წლის ივლისში სრული წარმოება 1,541 მილიონ კილოვატსაათს გაუტოლდა) (დიაგრამა 1). წარმოების თვიდან თვემდე შემცირება ჰიდროელექტროსადგურების (-8%) და ქარის ელექტროსადგურების (-8%) გამომუშავების შემცირებამ გამოიწვია, მაშინ როცა თბოელექტროსადგურების (+23%) გამომუშავება გაიზარდა.

ელექტროენერჯის მოხმარებამ ადგილობრივ ბაზარზე 1,213 მილიონი კილოვატსაათი შეადგინა (1%-ით მეტი 2022 წლის აგვისტოსთან შედარებით და 10%-ით მეტი 2023 წლის ივლისთან შედარებით) (დიაგრამა 1). 2023 წლის აგვისტოში ენერჯის წარმოებამ მოხმარებას 250 მილიონი კილოვატსაათით გადააჭარბა, რაც სრული წარმოების 17%-სა და სრული მოხმარების 21%-ს შეადგენდა (2022 წლის აგვისტოში წარმოებასა და მოხმარებას შორის სხვაობამ 195 მილიონი კილოვატსაათი შეადგინა, რაც თვის განმავლობაში, როგორც სრული წარმოების 14%, ხოლო სრული მოხმარების დაახლოებით 16%-ს გაუტოლდა).

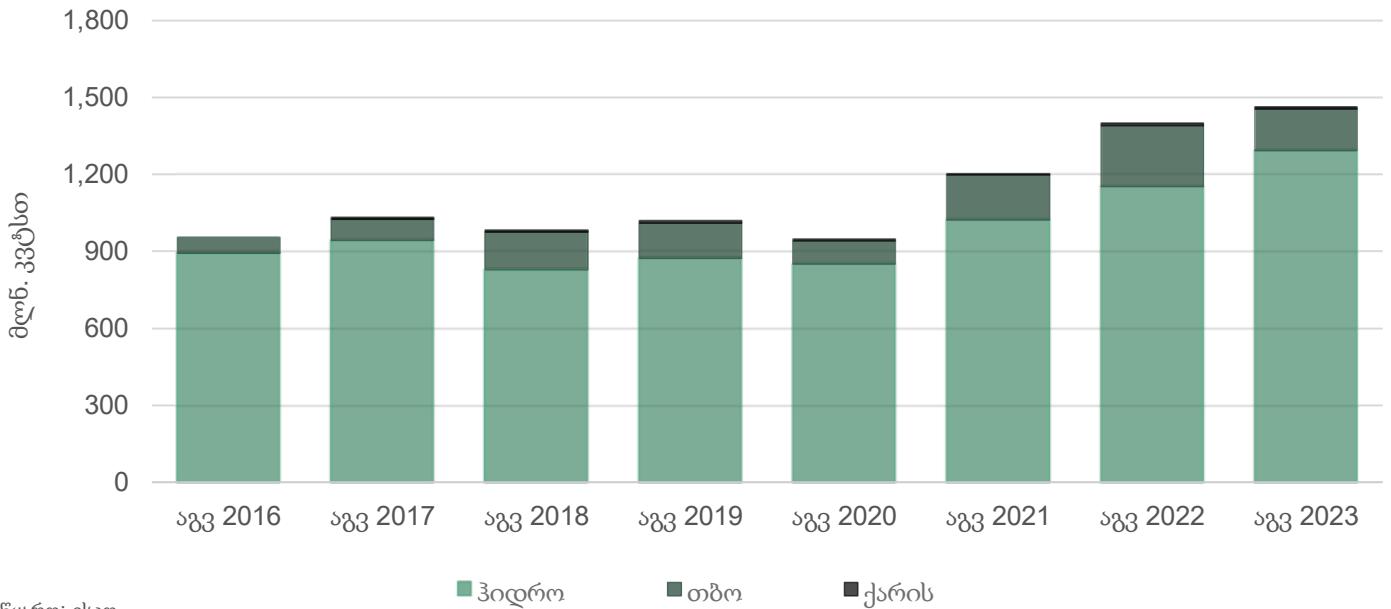
დიაგრამა 1 - ელექტროენერჯის მოხმარება და გამომუშავება

წყარო: ესკო

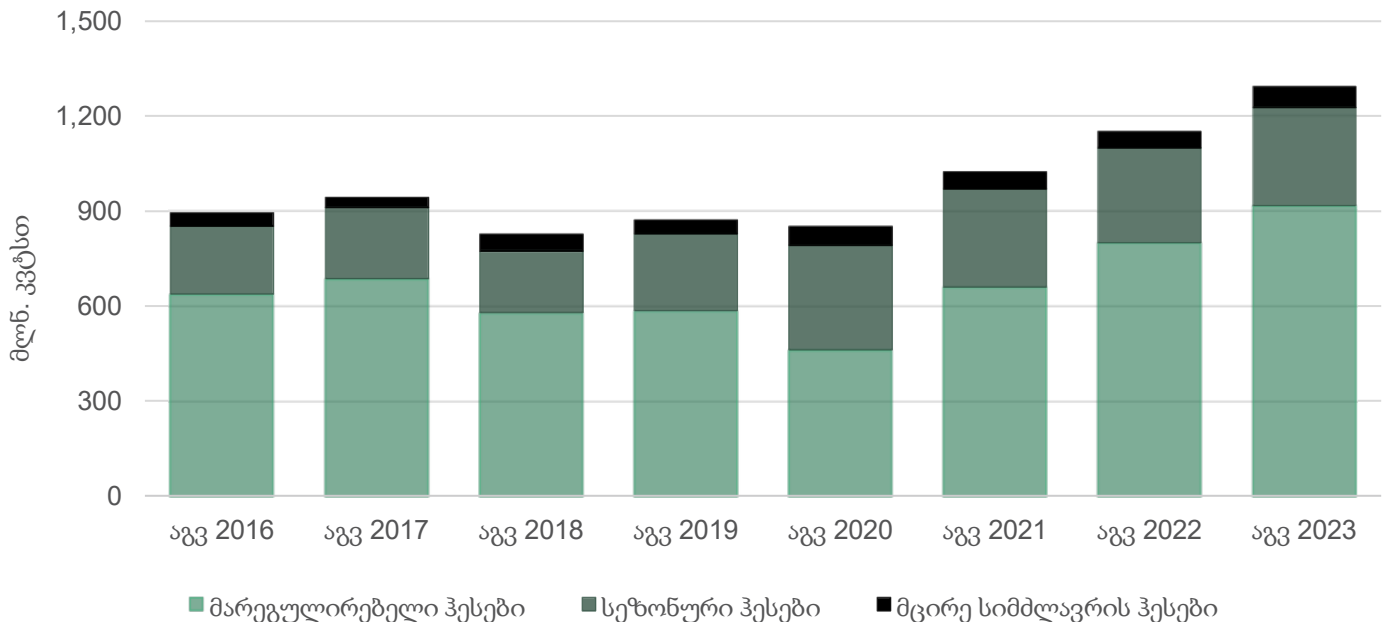
წარმოების უდიდესი წილი ჰიდროელექტროსადგურებზე (ჰესი) მოდის. 2023 წლის აგვისტოში ჰესების მიერ ელექტროენერჯის წარმოება 1,294 მილიონ კილოვატსაათს გაუტოლდა (სრული წარმოების 88.5%), თბოელექტროსადგურების (თესი) წარმოება 162 მილიონ კილოვატსაათს (სრული წარმოების 11.1%), ხოლო ქარის ენერჯის წარმოება - 7 მილიონ კილოვატსაათს (სრული წარმოების 0.5%) (დიაგრამა 2).

დიაგრამა 2 - ელექტროენერჯის გამომუშავება წყაროების მიხედვით

ჰიდროელექტროსადგურებს შორის მსხვილმა (მარეგულირებელმა) ჰესებმა ელექტროენერჯის 71% გამოიმუშავა (918 მილიონი კილოვატსაათი), ხოლო სეზონურმა და მცირე სიმძლავრის ჰიდროელექტროსადგურებმა, შესაბამისად, 24% (310 მილიონი კილოვატსაათი) და 5% (66 მილიონ კილოვატსაათი) (დიაგრამა 3).

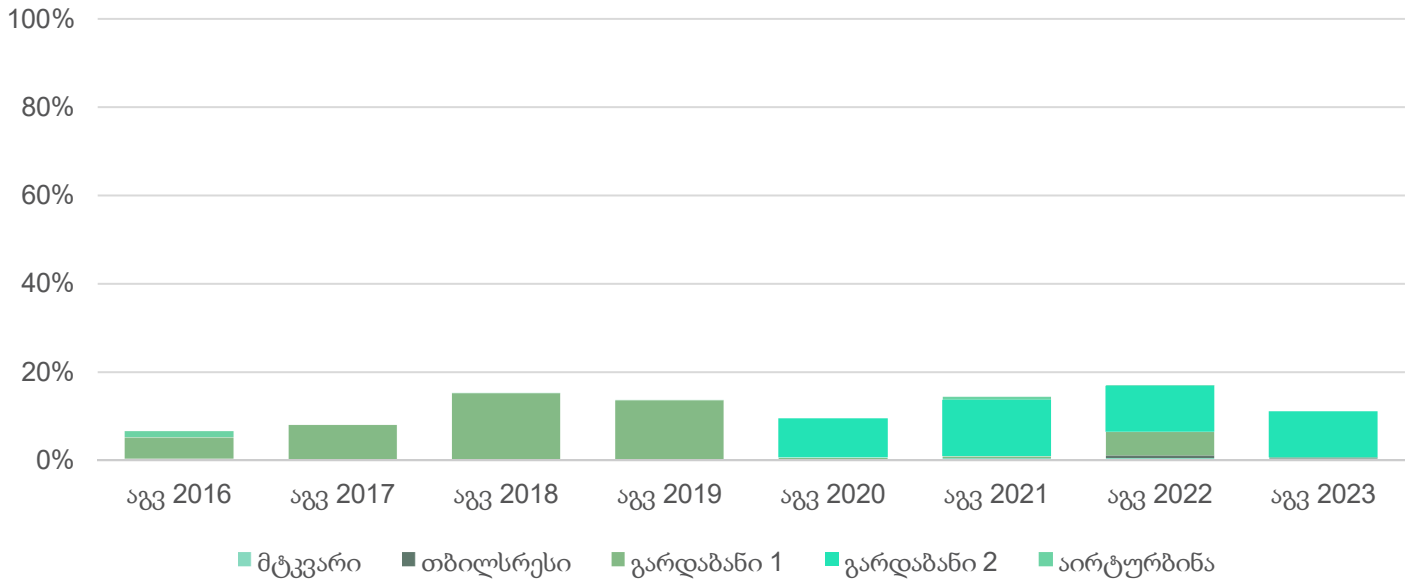
დიაგრამა 3 - ჰიდროელექტროსადგურის გამომუშავება ტიპის მიხედვით

თბოელექტროსადგურებს რაც შეეხება, თბილსრესმა გამოიმუშავა 3.1 მილიონი კილოვატსაათი (თბოელექტროსადგურების 1.9% და ჯამური გამომუშავების 0.2%), მტკვარის თესმა 5.7 მილიონი კილოვატსაათი

(თბოელექტროსადგურების 3.5% და ჯამური გამომუშავების 0.4%), გარდაბანი 1-მა გამოიმუშავა 0.7 მილიონი კილოვატსაათი (თბოელექტროსადგურების 0.4% და ჯამური გამომუშავების 0.1%), ხოლო გარდაბანი 2-მა გამოიმუშავა 153 მილიონი კილოვატსაათი (თბოელექტროსადგურების 94.2% და ჯამური გამომუშავების 10.4%) (დიაგრამა 4).

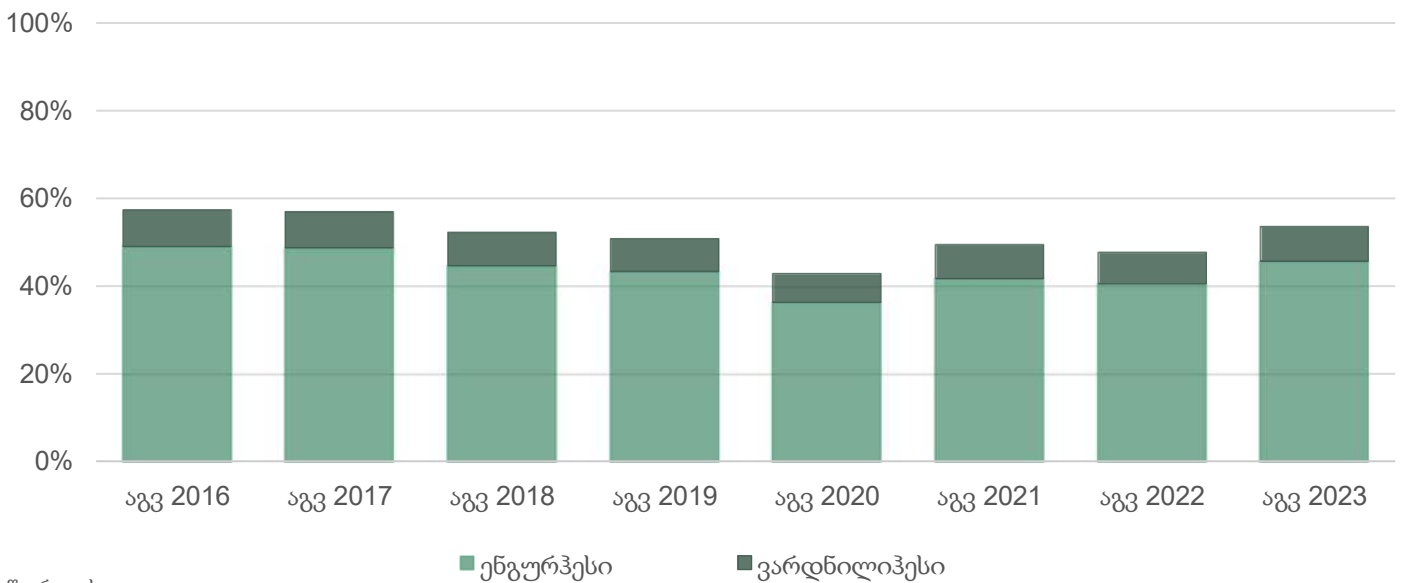
დიაგრამა 4 - დიდი თბოელექტროსადგურების წილი მთლიან გამომუშავებაში

წყარო: ესკო

რაც შეეხება ჰიდროელექტროსადგურებიდან (ჰესი) წარმოებულ ენერჯიას, ვარდნილჰესმა 117 მილიონი კილოვატსაათი ენერჯია გამოიმუშავა (მარეგულირებელი ჰესების მიერ გენერირებული ენერჯიის 12.7% და სრული წარმოების 8%). ენგურჰესმა 667 მილიონი კილოვატსაათი გამოიმუშავა, რაც მარეგულირებელი ჰესების მიერ გენერირებული ელექტროენერჯის 72.6%-ს და სრული წარმოების 45.6%-ს შეადგენს (დიაგრამა 5).

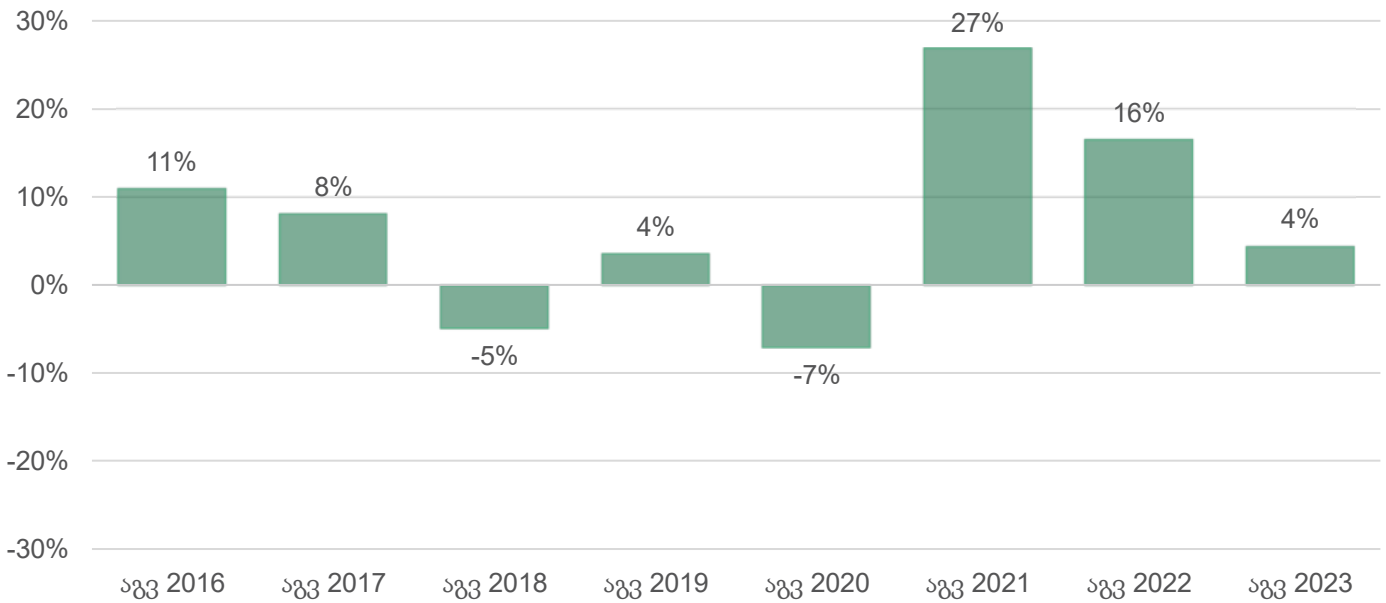
დიაგრამა 5 - ენგურისა და ვარდნილის წილი სრულ გამომუშავებაში

წყარო: ესკო

საერთო ჯამში, სრული გამომუშავება 2022 წლის აგვისტოსთან შედარებით 4%-ით გაიზარდა (დიაგრამა 6).

დიაგრამა 6 - გამომუშავების ზრდა (% წ/წ)

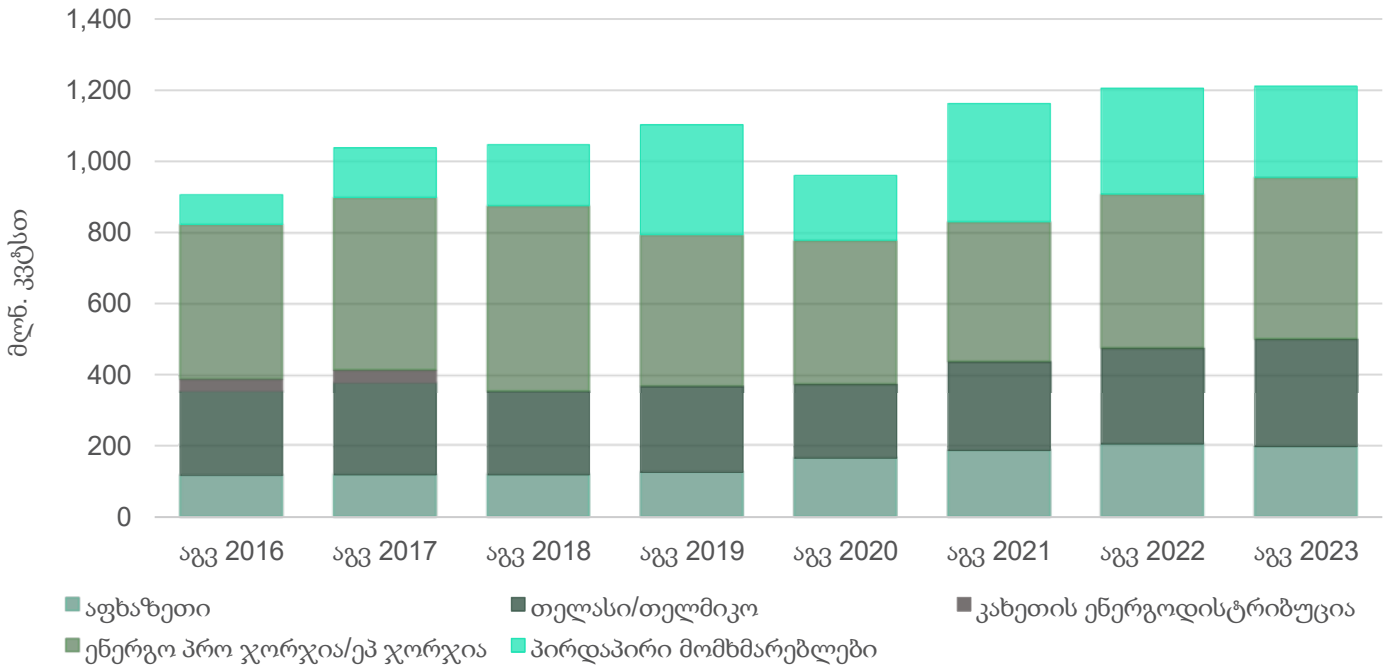
წყარო: ესკო

ელექტროენერჯიაზე მოთხოვნა შემდეგნაირად გადანაწილდა: ენერჯო-პრო ჯორჯია/ეპ ჯორჯია¹ (37% – 453 მილიონი კილოვატსაათი), აფხაზეთი (16% – 199 მილიონი კილოვატსაათი), თელასი/თელმიკო² (25% – 301 მილიონი კილოვატსაათი) და პირდაპირი მოხმარებლები (21% – 257 მილიონი კილოვატსაათი) (დიაგრამა 7). მოთხოვნა აფხაზეთისგან და პირდაპირი მოხმარებლებისგან შემცირდა, შესაბამისად, 3%-ით და 13%-ით ხოლო თელასი/თელმიკოსგან და ენერჯო-პრო ჯორჯიასგან, შესაბამისად, 12%-ითა და 5%-ით გაიზარდა, 2022 წლის აგვისტოსთან შედარებით. საერთო ჯამში, 2023 წლის აგვისტოში ელექტროენერჯის მოხმარებამ წლიურად 1%-ით მეტი შეადგინა 2022 წლის აგვისტოს მოხმარებასთან შედარებით (დიაგრამა 8).

¹ ენერჯო-პრო ჯორჯიამ 2017 წლის სექტემბერში კახეთი ენერჯი დისტრიბუშენი შეიძინა.

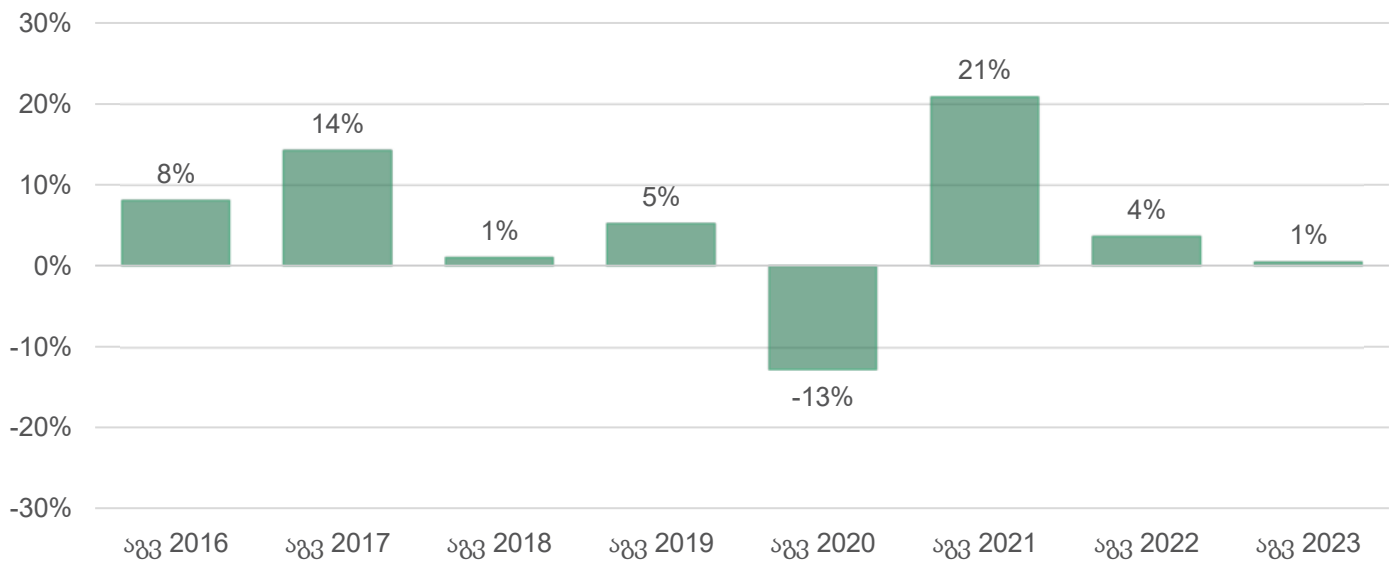
² 2021 წლის ივლისიდან, ელექტროენერჯის ბაზრის ახალი მოდელის შემოღების შემდეგ, განაწილებისა და საბოლოო მიწოდების ფუნქციები გაიმიჯნა. შედეგად, მივიღეთ სამი ტიპის მოთამაშე ბაზარზე: განაწილების ლიცენზიანტები - განაწილებაზე და განაწილებისას არსებულ დანაკარგზე პასუხისმგებლები; უნივერსალური სერვისის მიმწოდებლები - საყოფაცხოვრებო სექტორისა და მცირე კომპანიების მომარაგებაზე პასუხისმგებლები; და საჯარო სერვისის მიმწოდებლები - საშუალო და მსხვილი კომპანიების მომარაგებაზე პასუხისმგებლები. ამჟამად ენერჯო-პრო ჯორჯია და თელასი აწარმოებენ ელექტროენერჯიას, ხოლო ეპ ჯორჯია და თელმიკო მათ გამოეყვნენ და ორივე გახდა უნივერსალური და საჯარო სერვისის მიმწოდებელი.

დიაგრამა 7 - ელექტროენერჯის მოხმარება მომხმარებლის ტიპის მიხედვით

წყარო: ესკო

დიაგრამა 8 - ელექტროენერჯის მოხმარების ზრდა (% წ/წ)

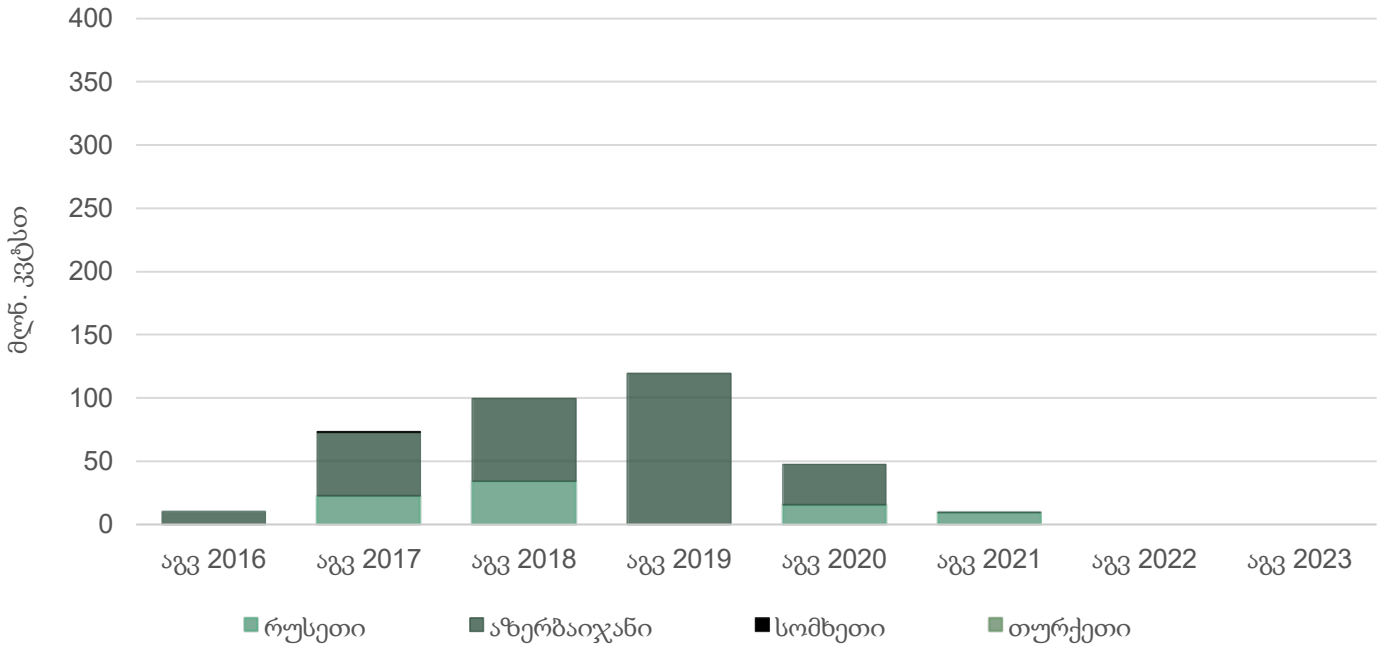

წყარო: ესკო

2023 წლის აგვისტოში, ისევე როგორც 2022 წლის აგვისტოში საქართველოდან იმპორტი არ განხორციელებულა (დიაგრამა 9). 2023 წლის აგვისტოში საქართველოდან 196 მილიონი კილოვატსაათის ექსპორტი განხორციელდა (2022 წლის აგვისტოში 140 მილიონი კილოვატსაათის ექსპორტი განხორციელდა) (დიაგრამა 10). ექსპორტის 100% თურქეთში გავიდა (2022 წლის აგვისტოშიც ექსპორტის 100% გავიდა თურქეთში). 2023 წლის აგვისტოში 240 მილიონი კილოვატსაათის ტრანზიტი განხორციელდა აზერბაიჯანიდან თურქეთში (2022 წლის აგვისტოში განხორციელდა 354 მილიონი კილოვატსაათის ტრანზიტი აზერბაიჯანიდან თურქეთში).

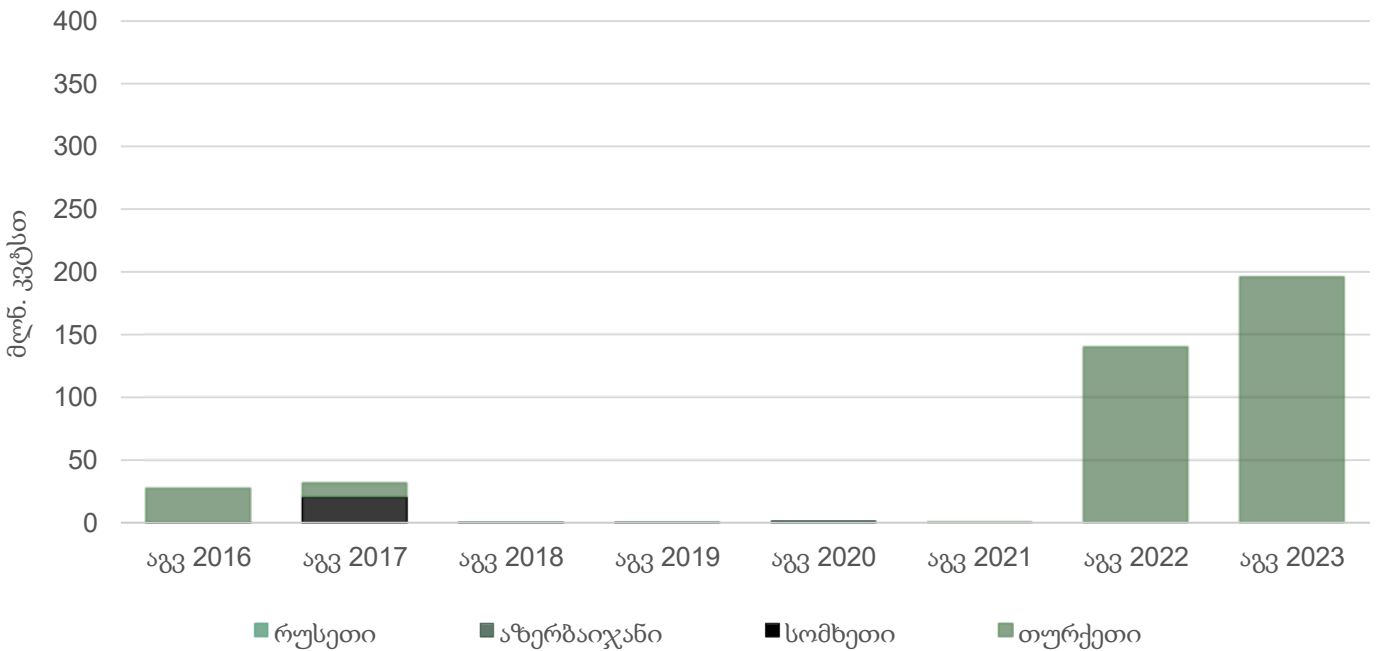
2023 წლის აგვისტოში იმპორტი არ შეცვლილა 2022 წლის აგვისტოსთან შედარებით, ხოლო ექსპორტი 40%-ით გაიზარდა.

დიაგრამა 9 - იმპორტი წლების მიხედვით

წყარო: ესკო

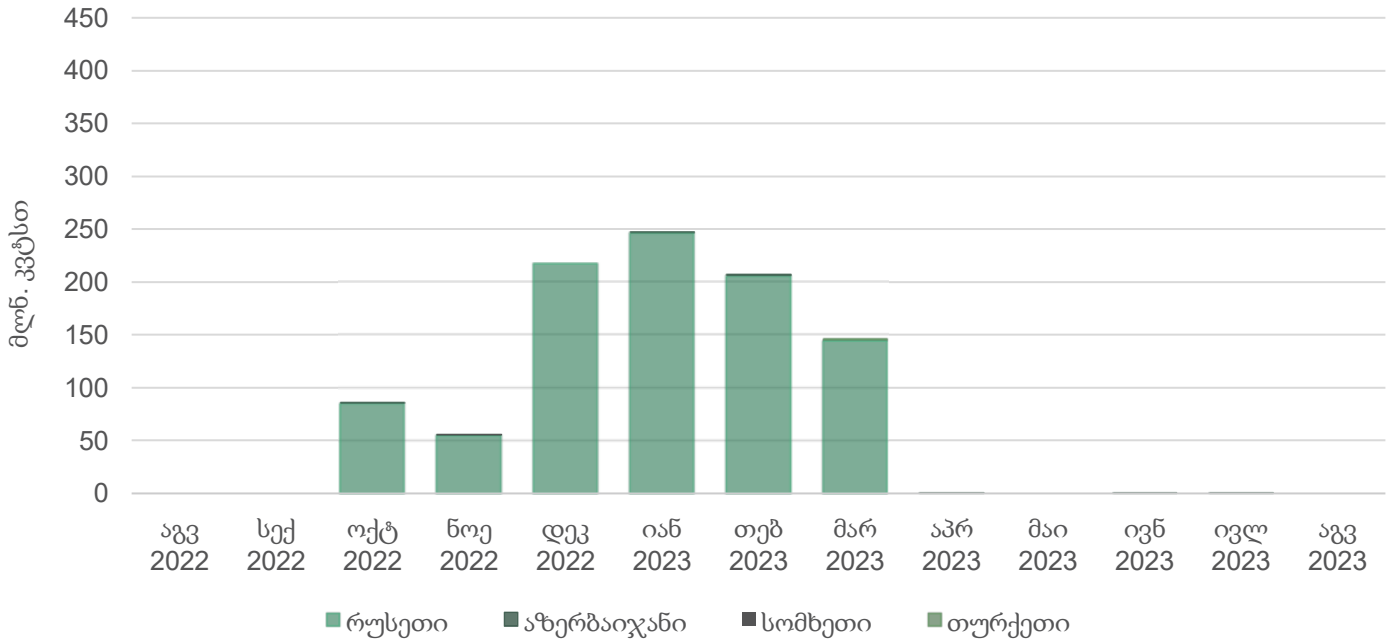
დიაგრამა 10 - ექსპორტი წლების მიხედვით

წყარო: ესკო

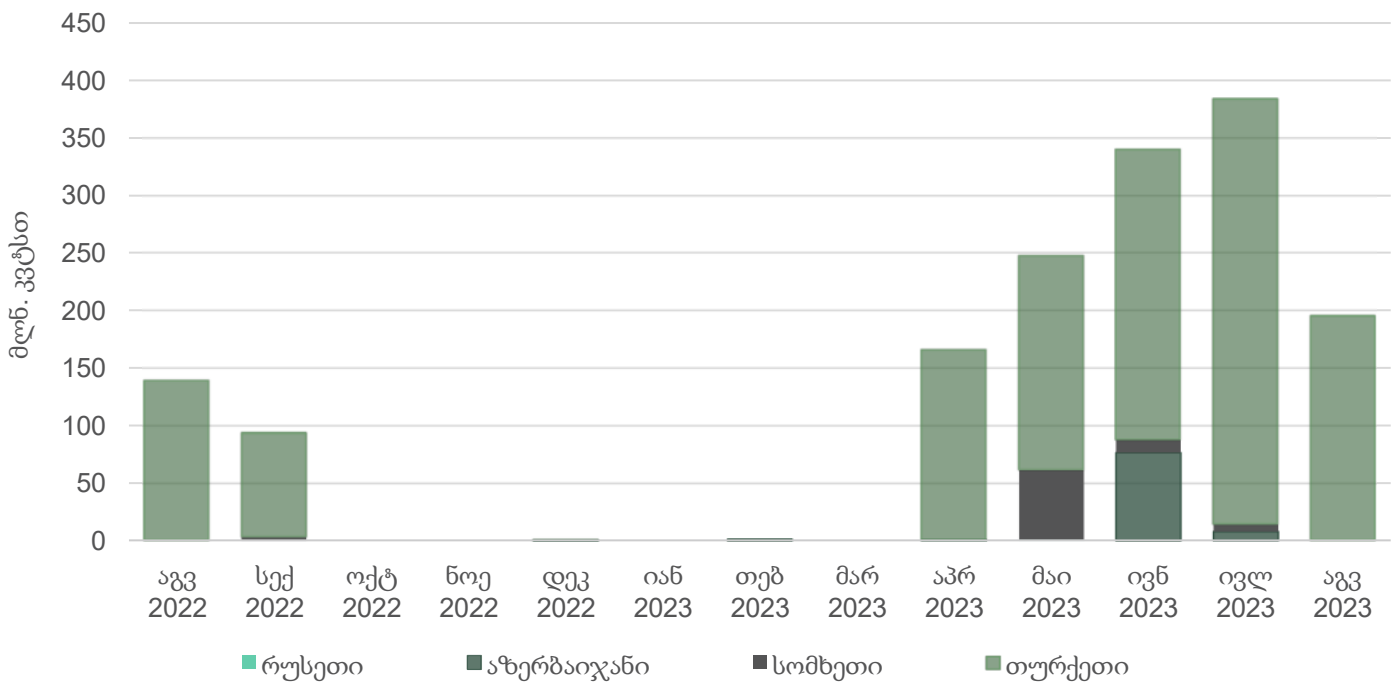
2023 წლის აგვისტოში იმპორტი 100%-ით შემცირდა 2023 წლის ივლისთან შედარებით (დიაგრამა 11). 2023 წლის აგვისტოში ექსპორტი 49%-ით შემცირდა 2023 წლის ივლისთან შედარებით (დიაგრამა 12).

დიაგრამა 11 - იმპორტი თვეების მიხედვით

წყარო: ესკო

დიაგრამა 12 - ექსპორტი თვეების მიხედვით

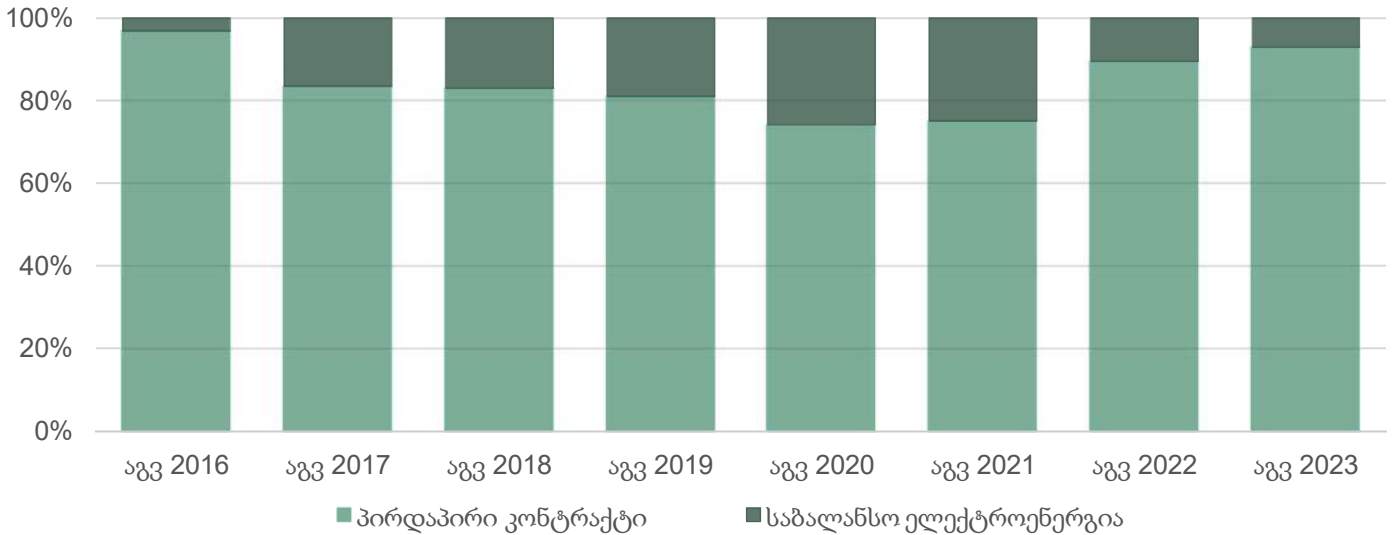

წყარო: ესკო

1. საბაზრო ოპერაციები

2023 წლის აგვისტოში, ადგილობრივ ბაზარზე გაყიდული ელექტროენერჯის 93% პირდაპირი კონტრაქტების მეშვეობით გაიყიდა. დარჩენილი 7% კი – საბალანსო ელექტროენერჯის სახით (დიაგრამა 13).

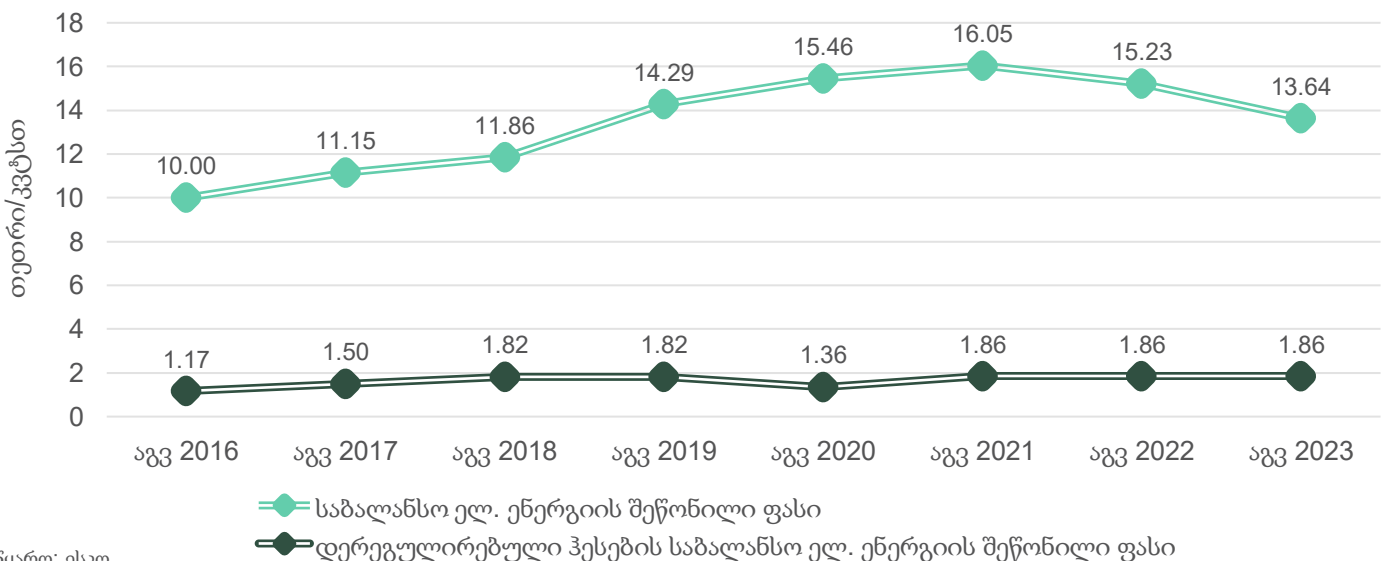
დიაგრამა 13 - შესყიდულ/გაყიდულ ელექტროენერჯიაში პირდაპირი კონტრაქტებისა და საბალანსო ელექტროენერჯის წილი

წყარო: ესკო

2023 წლის აგვისტოში, საბალანსო ელექტროენერჯის შეწონილი საშუალო ფასი იყო 13.64 თეთრი კილოვატსაათზე, რაც 10%-იან წლიურ კლებას შეესაბამება 2022 წლის აგვისტოსთან შედარებით. რაც შეეხება საშუალო შეწონილ ფასს დერეგულირებული (მცირე სიმძლავრის) ჰესებისთვის, ის 1.86 თეთრს შეადგენდა კილოვატსაათზე, რაც 2022 წლის აგვისტოს მონაცემის ტოლია (დიაგრამა 14).

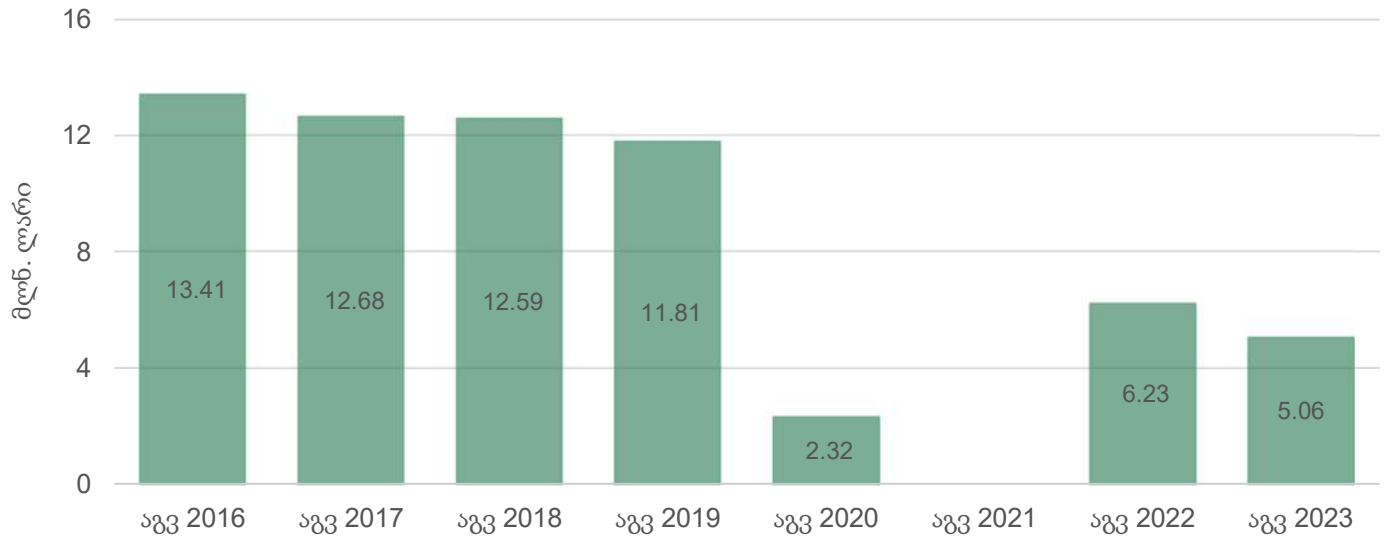
დიაგრამა 14 - საბალანსო ელექტროენერჯის ფასების შეწონილი საშუალო და დერეგულირებული ჰესების ფასის შეწონილი საშუალო

წყარო: ესკო

2023 წლის აგვისტოში გარანტირებული სიმძლავრის ჯამური ხარჯი, დაახლოებით, 5.06 მილიონი ლარი იყო, რაც 2022 წლის აგვისტოს მონაცემზე 19%-ით ნაკლებია (დიაგრამა 15).

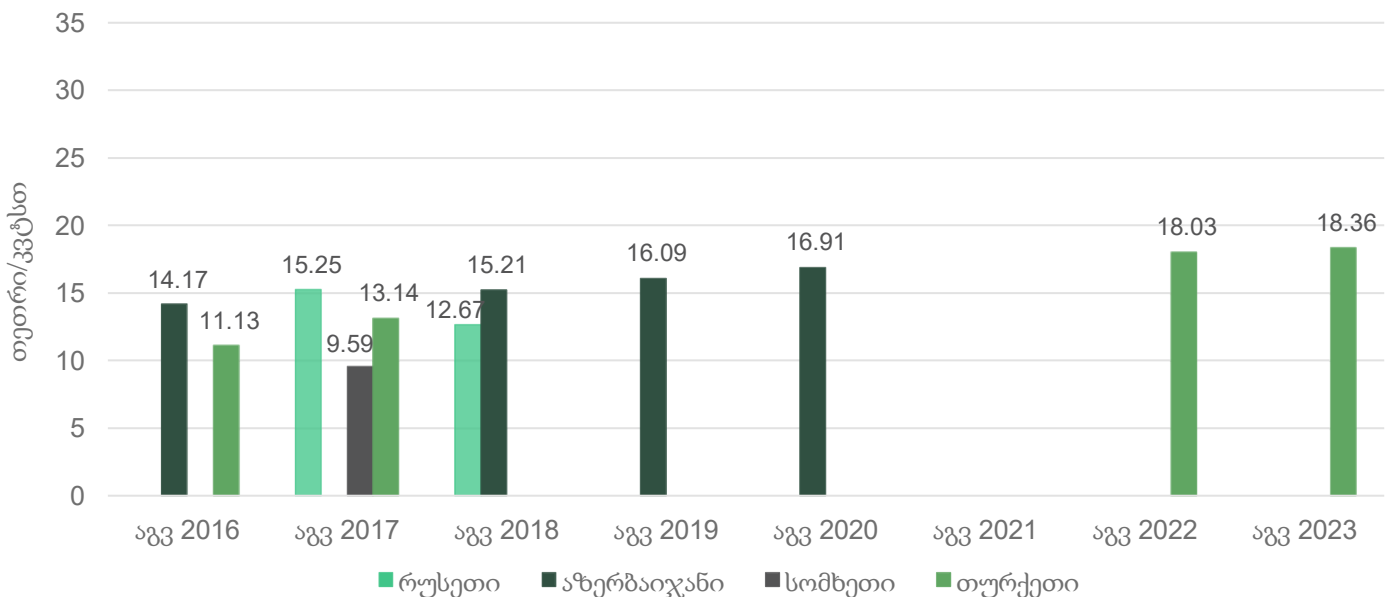
დიაგრამა 15 - გარანტირებული სიმძლავრის ხარჯი

წყარო: ესკო

2023 წლის აგვისტოში ელექტროენერჯის იმპორტი არ განხორციელებულა (დიაგრამა 16). 2023 წლის ივლისთან შედარებით იმპორტის ფასი 100%-ით შემცირდა დოლარში ლარში (2023 წლის ივლისში ფასები 6.50 ცენტი, ან 16.88 თეთრი კილოვატსაათზე). 2023 წლის აგვისტოში ელექტროენერჯის ექსპორტის ფასი 7.00 ცენტი, ან 18.36 თეთრი იყო (დიაგრამა 16). ეს წარმოადგენს დოლარში ფასის 8%-იან, ხოლო ლარში - 2%-იან ზრდას (2022 წლის აგვისტოში ფასები 6.50 ცენტი, ან 18.03 თეთრი იყო კილოვატსაათზე) (დიაგრამა 16). 2023-ის ივლისთან შედარებით ექსპორტის ფასი 0.5%-ით გაიზარდა დოლარში და 1.4%-ით ლარში (2023 წლის ივლისში ფასები 6.97 ცენტი, ან 18.10 თეთრი იყო).

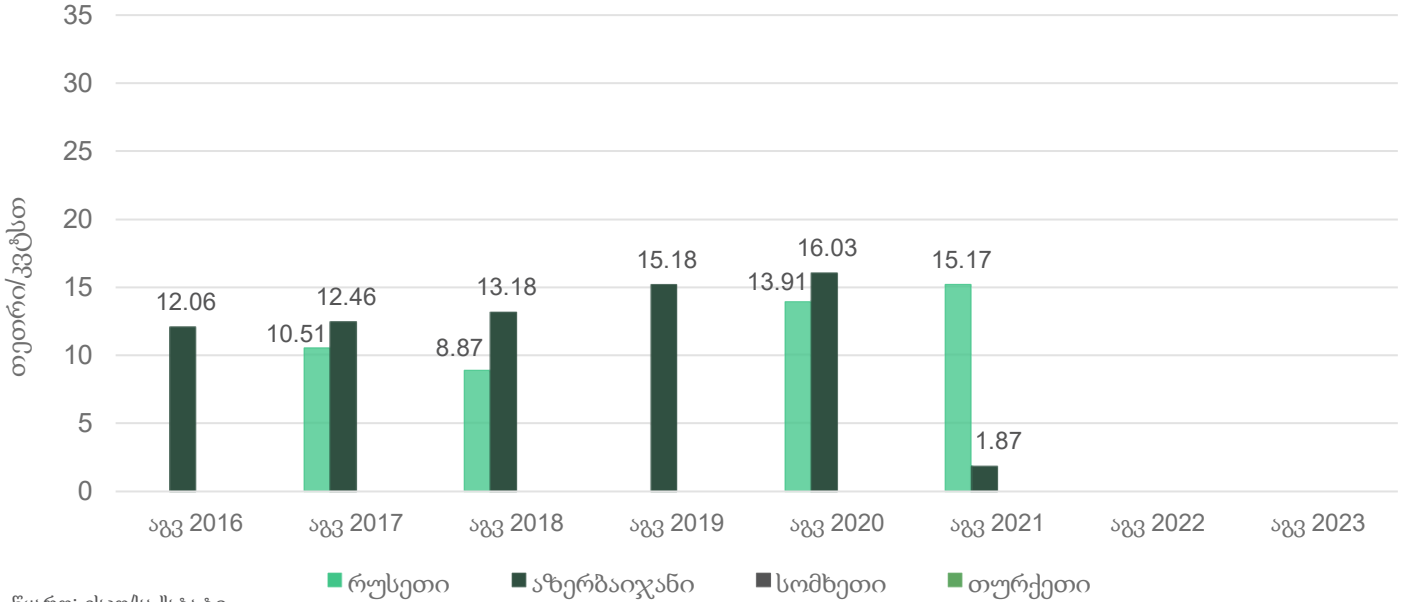
დიაგრამა 16 - იმპორტისა და ექსპორტის ფასები

წყარო: ესკო/საქსტატი

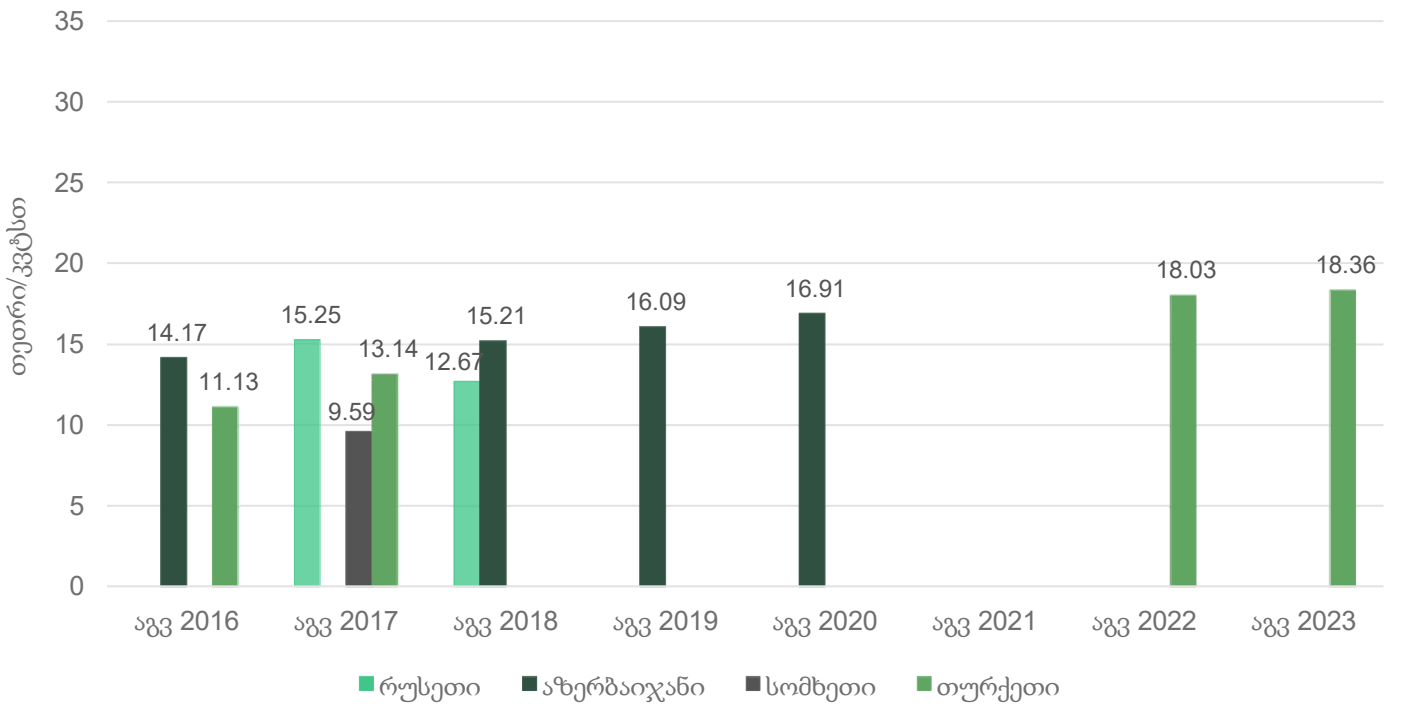
2023 წლის აგვისტოში, იმპორტი არ განხორციელებულა (დიაგრამა 17).

დიაგრამა 17 - იმპორტის ფასები ქვეყნების მიხედვით

2023 წლის აგვისტოში ელექტროენერჯის ექსპორტის ფასი თურქეთში 7.00 ცენტს, ან 18.36 თეთრს შეადგენდა კილოვატსაათზე (დიაგრამა 18).

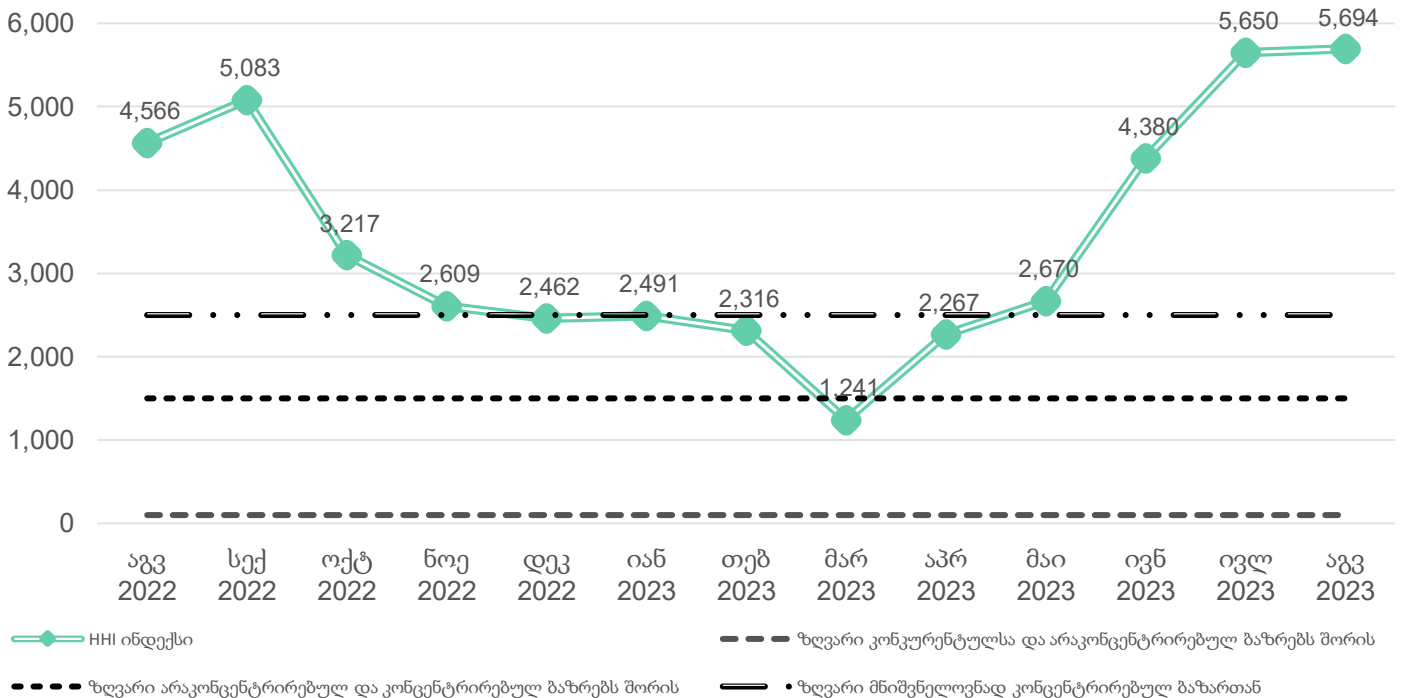
დიაგრამა 18 - ექსპორტის ფასები ქვეყნების მიხედვით

2. ბაზრის კონცენტრაცია

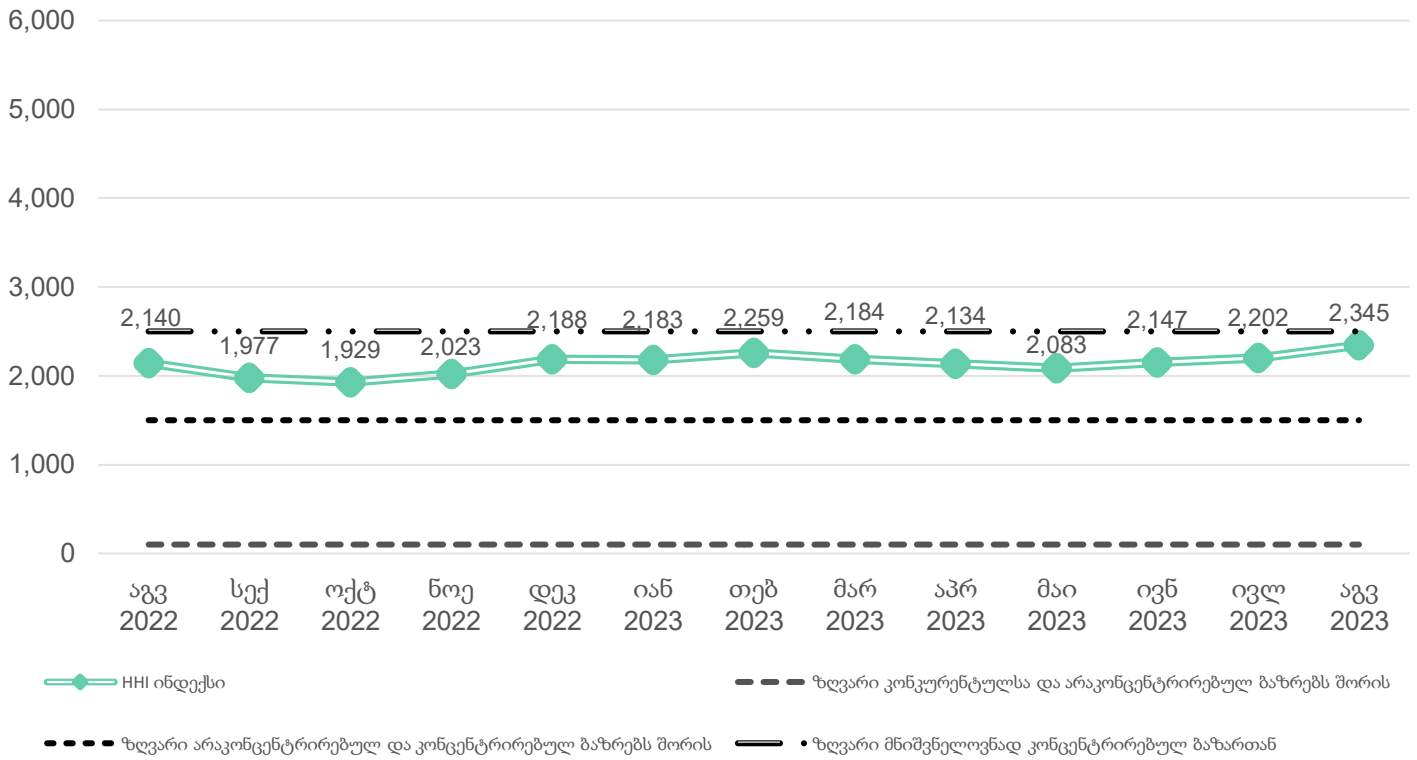
დაბოლოს, ვიყენებთ ჰირშმან-ჰერფინდალის (HHI) ბაზრის კონცენტრაციის ინდექსს იმის შესაფასებლად, თუ რამდენად კონკურენტუნარიანი იყო წლის განმავლობაში ბაზარზე ენერჯის გამომუშავებისა და მოხმარების სეგმენტები. 2023 წლის აგვისტოში, საქართველოს ელექტროენერჯის გამომუშავების ბაზარი მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარს ზემოთ შენარჩუნდა და HHI ინდექსი 5,694 ერთეულს გაუტოლდა (დიაგრამა 19). აღნიშნული კი 2022 წლის აგვისტოს მონაცემზე (HHI 4,566 ერთეული) და 2023 წლის ივლისის მაჩვენებელზე (HHI 5,650 ერთეული) მაღალია. რაც შეეხება მოხმარების სეგმენტს, 2023 წლის აგვისტოში HHI მოხმარების ინდექსი მნიშვნელოვნად კონცენტრირებული ბაზრის ზღვარზე დაბლა შენარჩუნდა და მაჩვენებელი 2,345 ერთეულს გაუტოლდა (2022 წლის აგვისტოს მაჩვენებელზე (2,140) და 2023 წლის ივლისის მაჩვენებელზე (2,202) მაღალი). რეალურად, 2020 წლის სექტემბერი ბოლო თვე იყო, როდესაც ინდექსის ნიშნული მაღალკონცენტრირებული ბაზრის ზღვარზე მაღალი იყო, რაც მიუთითებს იმაზე, რომ ბაზარზე კონკურენცია იზრდება (დიაგრამა 20).

დიაგრამა 19 - ჰირშმან-ჰერფინდალის ინდექსი ენერჯის გამომუშავებისთვის

წყარო: ესკო

დიაგრამა 20 - ჰირშმან-ჰერფინდალის ინდექსი ენერჯის მოხმარებისთვის

წყარო: ესკო